

Η ιστορία ενός μισογύνη

Από τον ΓΙΩΡΓΟ ΝΑΘΑΝΑΗΛ

Η σύντομη ιστορία ενός που ήθελε να περάσει όλη του τη ζωή με μια γυναίκα, μόνο που για να έχει ελπίδες το όνειρό του να βγει αληθινός έπρεπε να είναι ένας άλλος. [TB]]

Δεν διαβάζανε βιβλία όλοι οι συγγραφείς όταν ήταν παιδιά. Συχνά, πρόκειται για μύθο. Η Κλαίρ Κίγκαν δεν θα μπορούσε να τα διαβάσει, ακόμη και αν το ήθελε. Στη φάρμα στην Ιρλανδία, όπου μεγάλωσε, υπήρχαν απλώς γουρούνια, πρόβατα και αγελάδες. Από βιβλία μόνο δύο: μια εικονογραφημένη Βίβλος (το απόλυτο παγκόσμιο μπεστ σέλερ) και ένα βιβλίο με συνταγές μαγειρικής. «Δεν είμαι βέβαιη ότι μεγαλώνοντας χωρίς βιβλία ήταν κακό, γιατί χρειαζόταν να χρησιμοποιώ τη φαντασία μου», είπε η Κίγκαν σε μια συνέντευξή της. «Αλλιώς, μάλλον θα έχωνα διαρκώς το κεφάλι μου σε ένα βιβλίο».

Δεν έμεινε στη φάρμα όταν μεγάλωσε. Σπούδασε πολιτικές επιστήμες και αγγλική φιλολογία στη Νέα Ορλεάνη – και μετά προσπάθησε να βρει μια «κανονική» δουλειά. Έκανε αιτήσεις παντού, ακόμη και σε εργοστάσια, κομμωτήρια και καταστήματα. Όταν όμως κάνεις 300 αιτήσεις και δεν σε παίρνει κανένας, τότε η ματαιώση –και ο θυμός– μπορούν να σε κατακλύσουν. Αν, ωστόσο, τα μετουσιώσεις σε δημιουργικότητα χρησιμοποιώντας τη φαντασία σου, μπορείς να γράψεις μικρά αριστουργήματα, όπως το *Μικρά πράγματα σαν κι αυτά* και κατόπιν το *Πολύ αργά πια*. Εκείνη η παιδική φαντασία κάνει τα βιβλία της ξεχωριστά. Αλλά δεν είναι μόνον αυτή. Διαθέτει και ένα ιδιαίτερο ταλέντο σε αφθονία. Γράφει βιβλία φτενά, όσο μισό δάχτυλο, που όμως συμπυκνώνουν τα απολύτως ουσιαστικά της πλοκής, των χαρακτήρων και της ματιάς της συγγραφέως. Είναι αυτή η σπάνια ικανότητα της Κίγκαν να αποσπάει ένα μυθιστόρημα σε διήγημα, χωρίς αυτό να χάνει τους χυμούς του.

ΜΙΣΟΓΥΝΙΣΜΟΣ

Παρασκευή μεσημέρι, τέλος Ιουλίου, έρχεται τριήμερο. Ποιος θέλει να είναι στο γραφείο; Η μέρα για τον Κάχαλ, τον «ήρωα» του *Πολύ αργά πια* μοιάζει ατελείωτη. Η προσοχή του αλλού, ξεχνάει να αποθηκεύσει το Excel, περιφέρεται άσκοπα στο

Η Κλαίρ Κίγκαν.

αποχωρητήριο, γεμίζει από το μηχανήμα την κούπα με καφέ αμερικάνο, απαντάει αψηρημένα «Τέλεια!» στη συνάδελφο που τον ρωτάει αν είναι καλά, ξαναγυρίζει στο γραφείο, ξανά μανά το μη σωσμένο Excel. Το αφεντικό του, ένας κουστομάτος γιάπης από τον Βορρά, μπουκάρει στο γραφείο του, τον ρωτάει κι αυτός αν είναι καλά, εισπράττει μια παρόμοια απάντηση, του χαρίζει την υπόλοιπη μέρα, αλλά ο Κάχαλ κάθεται ως τις 5 μ.μ. Φεύγει, παίρνει το λεωφορείο για το σπίτι, αλλά δεν έχει καμία όρεξη να μιλήσει με την υπέρβαρη γυναίκα («χοντρή») σε παλιότερα τραγούδια που θέλει να του πιάσει κουβέντα. Αυτή όμως επιμένει, και τα λόγια βγαίνουν από το στόμα του με το τοιγκέλι: όχι, δεν έχει παιδιά· δεν θα πάει πουθενά το τριήμερο· λέει να ξεκουραστεί.

Έχουν περάσει 8 σελίδες και είναι «μια μέρα χωρίς εκπλήξεις» για τον Κάχαλ. Ρουτίνα. Μικρά πράγματα σαν κι αυτά, που συμβαίνουν μία καλοκαιριάτικη μέρα στο Δουβλίνο, όπως και σε όλες τις πόλεις του κόσμου. Η Κίγκαν τον έχει σκιαγραφήσει αδρομερώς — ωστόσο αυτό το *Πολύ αργά πια* σε ποιο πράγμα αναφέρεται; Πρέπει να πάμε ένα χρόνο πίσω, τότε που γνώρισε τη Σαμπίν.

Αυτήν την ιστορία αγάπης αναστοχάζεται ο Κάχαλ· αγάπης όπως την καταλαβαίνει εκείνος· αγάπης χαμένης, με μια γυναίκα με την οποία θα

ήθελε να περάσει την υπόλοιπη ζωή του, αν είχε ενεργήσει διαφορετικά. Μόνο που για να ενεργήσει διαφορετικά έπρεπε να είναι άλλος, όχι αυτός που είναι. Κι αυτά τα πράγματα δεν γίνονται. Η αδυναμία του Κάχαλ να εκφράσει τα συναισθήματά του και η δυσκολία του να αποδεχτεί τη Σαμπίν θα διαλύσουν τη σχέση τους. Εκείνη θα φύγει, λίγο πριν απ' το γάμο. Εκείνος θα γυρίσει σπίτι μόνος και θα έχει ένα τριήμερο –παρέα με ένα μπουκάλι γαμήλια σαμπάνια που ποτέ δεν ανοίχτηκε και μια γαμήλια τούρτα που παρέμεινε στο κουτί της– για να μηρκαώσει τη μιζέρια του. Κι αν έχει κάποιες στιγμές διαύγειας, αυτές έρχονται πολύ αργά για να αλλάξουν την πορεία της ζωής του. Άλλωστε αυτοκριτική δεν συνεπάγεται αλλαγή εκ βάθρων. Και είναι πολύ εύκολο και αρκετά αποκαλυπτικό να ξεσπάσει με ένα «Γαμημένες καριόλες!» που δεν είναι λύτρωση, αλλά θλιβερή ομολογία ότι δεν θα μπορέσει ποτέ να κάνει ισοτιμίες σχέσεις με γυναίκες.

Είναι μισογύνης ο Κάχαλ; Εδώ αναδεικνύεται ένα γενικότερο ζήτημα με τα αντιδάνεια της γλώσσας μας. Όπως η «ομοφοβία» δεν είναι ο φόβος μας για τη διαφορετική σεξουαλική ταυτότητα, αλλά κάτι πιο σύνθετο, έτσι και ο «μισογυνισμός» δεν είναι ακριβώς μίσος –που για εμάς στα ελληνικά είναι συχνά ένα έντονο, τυφλό συναίσθημα– αλλά, και πάλι, κάτι πιο

Claire Keegan, Πολύ αργά πια, μετάφραση από τα αγγλικά: Μαρτίνα Ασκητοπούλου, Μεταίχμιο Αθήνα 2023, 52 σελ.

σύνθετο. Οι Γάλλοι εξέδωσαν το *Πολύ αργά πια* με τον τίτλο *Μισογυνισμός*. Όσα αισθάνεται και μονολογεί στο άδειο σπίτι ο Κάχαλ είναι μεν τυπικά μισογυνισμός, αλλά δεν είναι μόνο αυτό. Είναι μία πατρογονικά κληρονομημένη άποψη ότι οι γυναίκες είναι κατώτερα όντα, αναμειγμένη με στοιχεία του χαρακτήρα του, όπως τοιγκουνιά να ξοδέψει χρήματα για το μελλοντικό σπιτικό του και να ξοδευτεί σε συναισθήματα· και μια ανυπέρβλητη δυσκολία να αποδεχτεί τον άλλο με τις αδυναμίες του. Αυτή η άνευ όρων αποδοχή του άλλου που τόσο ιδανικά πρεσβεύει η ψυχανάλυση είναι ένας ευγενικός, μα ουσιαστικά ανέφικτος στόχος. Αν δεν υπάρχει παρά σε ψήγματα, ένας ακόμη γάμος είναι πιθανόν να πάει κατά διαόλου.

Όλα αυτά είναι εμφανή στο *Πολύ αργά πια*. Είναι σαν δυο χέρια με τα δάχτυλα πλεγμένα, αγκυλωμένα στο παρελθόν.

ΜΙΚΡΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

Το βιβλίο εκδόθηκε αρχικά στα αγγλικά με το φερώνυμο διήγημα μόνον, ως *So Late in the Day*, και μετά ως συλλογή τριών διηγημάτων με υπότιτλο «*Stories of women and men*». Στα ελληνικά, εκδόθηκε στην αρχική του μορφή, με ένα μόνο διήγημα. Κρίμα γιατί και τα άλλα δυο διηγήματα είναι εξίσου καλά.

Όσο για την μετάφραση, αυτή είναι αξιοπρεπής, αμβλύνοντας εντούτοις την κοφτερή, «αποσταγμένη» πρόζα της Κίγκαν. Τούτο άλλοτε έχει σημασία και άλλοτε όχι: το «*budget distribution*» μεταφράζεται σκέτα «*προϋπολογισμός*», μικρό το κακό. Αλλά όταν το «*taste of fresh cut grass*» γίνεται «*μυρωδιά του φρεσκοκομμένου γρασιδιού*», η αίσθηση που ήθελε να μας διεγείρει η συγγραφέας αδικείται. Επίσης: άλλο είναι το «*τότε ένα σαρωτικό ρεύμα περιφρόνησης τον χτύπησε*» και διαφορετικό το «*A flash of something not unlike contempt charged through him then*». Πάλι μικρά πράγματα σαν κι αυτά, που όμως κάνουν τη διαφορά. ■